

Frösåkers hembygdsförening

Östhammars havsbadanstalt grundades år 1882. Varmbadhuset var anläggningens första hus och stod klart till badsäsongen 1882. Byggnaden innehöll fyra badrum och ett omklädningsrum, samt sällskapsrum. Det första varmbadhuset brann ned 1898.

Nya varmbadhuset blev större och rymde rum för olika medicinska bad, som tallbarrsbad, gyttjebad och radioaktiva bad. Det sistnämnda rekommenderades varmt av badläkaren doktor Henrik Berg på 1910-talet. Varmbadhuset användes till år 1955 då ett nytt varmbadhus uppfördes invid Stora Nygatan. Societetshuset uppfördes 1885, då som en envåningsbyggnad med liten öppen veranda. Byggnaden rymde samlingsrum och matsal. Nästan årligen byggdes huset till och 1907 tillkom det tornliknande gavelpartiet mot sjön. Huset fick då till stora delar sin nuvarande form. Mot vattnet fanns i bottenvåningen ljusa glasade och öppna verandor. I den lummiga Badhusparken slingrade sig krattade grusgångar mellan de många träden, flera av dem av sällsynt slag. Under de intensiva sommarveckorna var cirka 400 personer inskrivna vid badanstalten. Badgästerna kom till stor del från Uppsala, Stockholm och Gävle, men även många av stadens ungdomar var inskrivna för att få möjlighet att vara med på danskvällarna i Societetssalongen.

Foto Beda Holmgren. Text Tommy Sjölander.

Vattentornet utgör en profil och ett landmärke för Östhammar, där det står på västra berget högt, slankt och ståtligt med sina 41 meter. Vattentornet byggdes när Stockholms läns landsting 1913 planerade att bygga ett nytt lasarett med ett hundra bäddar. För detta behövdes ett ordnat vattendistributionssystem och landstinget krävde att Östhammar skulle ordna detta. Det gamla lasarettet från 1867 var för litet, byggt för endast tolv bäddar senare utökad till tjugo bäddar och hade hela norra Roslagen som upptagningsområde.

Tidigare hade man i Östhammar hämtat sitt dricksvatten i stadens brunnar som fanns bl.a. på Rådhusorget med även Pålkällan och Sankt Eriks källa. Det nya lasarettet skulle byggas intill stadens gräns på Gammelbyns mark. Stockholms läns landsting krävde då i förhandlingar med Östhammars stad att ett vattentorn skulle byggas. Landstinget lovade bidra med 10 000 kronor.

Foto Skötsner-Edlund. Text Tommy Sjölander.

Bilsta mekaniska verkstad uppfördes 1911 av Gustaf Adolf Jansson, vagnmakarson från Uppskedika. Där hade Gustaf Adolf Jansson haft cykel-fabrik med tillverkning av cykeln "Stabil", ett namn som ändrades till "Bilsta" då bokhandlare Ehrengren i Östhammar var ombud för en motorfabrikör som redan tillverkade tändkulemotorn Stabil. Fotot från 1912 visar Jansson vid en Neckarsulmer motorcykel med sidovagn, märket såldes av Nymans Verkstäder Uppsala. Under de första åren tillverkades cyklar och från mitten av 1910-talet ett stort antal tändkulemotorer i sex olika storlekar. Bilsta satsade tidigt på kraftiga järnsvarvar. Maskinerna drevs med kraften från en ångmaskin.

I Bilsta byggdes ett stort antal busskarosser; de första 1923 för firman Karlsson & Kvist. Chevroletbussen har Bilstakaross för 17 personer och sattes i trafik våren 1926 på Erland Forsmans nystartade Dannemoralinje. Den kantiga karossen var rymlig men "tog mycket vind". Hastigheten var de första åren begränsad till 20 kilometer i timmen.

Många tillbyggnader gjordes under åren, men den ursprungliga byggnadskroppen är ännu bevarad. Byggnaden ritades av en byggmästare Mattson i Uppsala, född i Hökhuvud.

Foto Skötsner-Edlund. Text Tommy Sjölander.

Ingemar "Ingo" Johansson blev världsmästare i tungviktsboxning i juni 1959. Måndagskvällen den 4 juli gästade Ingo Krutudden i Östhammar. Det var hans första framträdande i Sverige efter vinsten mot Floyd Patterson. *Östhammars Tidning* skrev: När "nybakade" världsmästaren i tungviktsboxning Ingemar Johansson startade sin segerturné genom Sverige med att på måndagskvällen gästa Krutudden i Östhammar för ett framträdande där, fick den lilla "rospiggsmetropolen" uppleva en för svensk idrott smått historisk händelse, ty det var första gången en boxningsvärldsmästare alla kategorier uppträdde med putorna på. ÖSK-ledningen med Turesson i spetsen kunna sträcka på sig en smula efter sin påpassligt ordnade kontraktering av Sveriges för närvarande största publikhjärte. Drygt 2 200 ortsbor, sommargäster och andra besökare betalade för att få titta på Ingo. Bilinvasion blev det också, bortåt 1 000-talet bilar belamrade Sjötorget och befintliga parkeringsplatser i stadens centrum. De åtta poliserna från orten och deras förstärkning på fyra stadspoliser hade mest arbete med att dirigera folk och trafik samt bilda häck kring Ingo. Inga störande intermezzon noterades alltså.

Foto Gunnar Frisell. Text Tommy Sjölander.